

ВІДГУК

офіційного опонента

Гливи Валентина Анатолійовича

на дисертаційну роботу здобувача наукового ступеня кандидата технічних наук

за спеціальністю 05.26.01 – охорона праці

(галузь знань 26 – цивільна безпека)

Радіонова Миколи Олександровича

на тему: «Підвищення ефективності наглядової діяльності з охорони

праці в агропромисловому комплексі України»

1. Актуальність теми, її зв'язок з науковими програмами

Статистика нещасних випадків в Україні свідчить, що на виробництві щороку травмується понад чотирьох тисяч осіб, з яких близько 400 із смертельними наслідками. Ці показники значно вищі, ніж у більшості розвинених країн світу. Крім людських втрат, що абсолютно неприйнятно, це призводить до величезних витрат на страхові виплати і відшкодування потерпілим. За 2018 рік вони становили понад 7,8 млрд. грн, що на 30% більше порівняно з попереднім роком. В агропромисловому комплексі (АПК) протягом останніх років зареєстровано найбільший коефіцієнт частоти смертельного травматизму серед галузей економіки України. Причиною такого негативного стану в АПК є і відсутність дієвості у роботі системи державного нагляду за охороною праці.

Така ситуація є основною причиною підвищеного інтересу до питання виробничого травматизму в АПК. Ефективність заходів державного нагляду з охорони праці певною мірою залежить від правильності визначення посадовими особами Держпраці найбільш травмонебезпечних об'єктів, суб'єктів господарювання та галузей виробництва в країні, а також від рівня методичного та інформаційно-аналітичного забезпечення наглядових органів в процесі організації і планування їх діяльності. У зв'язку з цим підвищення ефективності

наглядової діяльності з охорони праці в АПК шляхом удосконалення методів моделювання та прогнозування наглядової діяльності з урахуванням оцінки ризиків на виробництві є актуальною науково-практичною задачею.

Дисертація виконувалась у розрізі завдань та заходів Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014 - 2018 рр., а також розробок Державної служби України з питань праці, що проводились у 2015 – 2018 рр. в яких автор брав участь як виконавець.

У дисертації обґрунтовується актуальність теми, зазначаються мета й завдання роботи, наукові методи, що застосовувались при дослідженні, наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, дані щодо апробації та публікацій.

За результатами поглибленого аналізу функціонування сучасної системи державного нагляду, оцінки вітчизняних та закордонних наукових праць, присвячених наглядовій роботі, обґрунтовано необхідність та визначено напрями підвищення ефективності наглядової діяльності з охорони праці в АПК.

Основну увагу в дисертаційній роботі зосереджено на реалізації методів підвищення ефективності наглядової діяльності у сфері охорони праці АПК через впровадження механізмів запобігання виробничим ризикам, що ґрунтується на принципах усунення небезпек, оцінювання, контролю і управління ризиками.

Ідея роботи полягає у використанні аналітичних методів організації наглядової і превентивної діяльності та планування заходів державного нагляду у сфері охорони праці на основі оцінки виробничих ризиків з урахуванням ймовірності виникнення непередбачуваних подій і очікуваної тяжкості від їх шкоди для розробки науково обґрунтованих рішень з ефективною організацією інспекційної діяльності господарюючих суб'єктів АПК.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Докладне ознайомлення з роботою та авторефератом показало, що автор комплексно оцінив стан виробничого травматизму і методи його аналізу в галузях економіки, акцентувавши увагу на агропромисловому комплексі України, висвітлив особливості здійснення наглядової діяльності в сучасних умовах, визначив критерії небезпеки виробництв, розробив методику планування наглядової діяльності на основі оцінки виробничих ризиків з урахуванням ймовірності виникнення непередбачуваних подій (аварій, нещасних випадків, інцидентів та ін.) і очікуваної тяжкості від їх шкоди, та математичні моделі, що встановлюють залежності взаємного впливу превентивної і контрольної-наглядової діяльності, а також рівня виробничого травматизму із смертельними наслідками, що дозволяє скоригувати наглядову діяльність, у разі неприйнятних очікуваних показників виробничого травматизму.

Обґрунтованість і достовірність теоретичних положень автора підтверджується з приведеними в роботі завданнями, що вирішуються з використанням результатів комплексного дослідження ефективності наглядової діяльності, математичних моделей і програмного забезпечення, встановлення кількісних та якісних залежностей ефективності державного нагляду у сфері охорони праці. Виявлені чинники, які впливають на процес прийняття рішень, дозволили розробити з урахуванням оцінки їх значущості рекомендації щодо реформування наглядової діяльності у сфері охорони праці, шляхом використання сучасної інформаційно-аналітичної системи, адаптованої до постійних змін законодавчих та нормативно-правових актів з БПП, а також сумісної з основними статистично-аналітичними базами ЄС.

3. Новизна отриманих результатів дисертації полягає у використанні науково-методичних підходів до організації превентивної та контрольної-наглядової діяльності у сфері охорони праці з урахуванням управління та

оцінювання ризиків виникнення нещасних випадків, що дозволяє заохотити роботодавців до створення безпечних і здорових умов праці. З використанням економетричного аналізу лінійних часових трендів виробничого травматизму визначено функціональну залежність впливу контрольно-наглядової діяльності Держпраці на рівень виробничого травматизму на піднаглядних суб'єктах господарювання АПК, що дозволило вирішити питання розроблення методології планування заходів державного нагляду на основі оцінювання виробничих ризиків з урахуванням ймовірності виникнення непередбачуваних подій і очікуваної тяжкості від їх шкоди.

Автором удосконалено методи оцінювання результатів державного нагляду і превентивної діяльності в АПК з використанням прогнозних оцінок рівня виробничого травматизму з метою оптимізації діяльності інспекційного складу територіальних органів Держпраці. Дістали подальшого розвитку математичні моделі планування заходів державного нагляду в АПК, що відрізняються від наявних застосуванням системи управління охороною праці (СУОП) на основі оцінювання виробничих ризиків і ймовірності виникнення непередбачуваної події і очікуваної тяжкості від їх шкоди, що дозволило підвищити ефективність наглядової діяльності у сфері охорони праці.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових рекомендацій, висновків та положень забезпечується використанням економетричного аналізу лінійних часових трендів виробничого травматизму, коректністю прийнятих у математичних залежностях припущень, застосуванням сучасних методів аналізу та позитивним впровадженням результатів роботи.

5. Практичне значення роботи полягає у тому, що визначено АПК як галузь економіки України з одним з найбільших рівнем ризиків виникнення нещасних випадків на виробництві та визначено взаємний вплив змін відносних показників наглядової діяльності на одного фактичного державного інспектора і кількості виявлених порушень з питань охорони праці на один перевірений виробничий об'єкт щодо рівня виробничого травматизму у піднаглядних суб'єктах господарювання АПК;

Автором розроблено методологію планування наглядової діяльності на основі оцінювання виробничих ризиків з урахуванням ймовірності виникнення непередбачуваних подій та очікуваної тяжкості від їх шкоди.

Одержані результати перевірено під час експериментального дослідження у 2017-2018 роках показників наглядової діяльності у відділі нагляду в АПК та СКС Головного управління Держпраці у Харківській області та у суб'єктів господарювання, піднаглядних іншим територіальним органам Держпраці, що підтверджено відповідними довідками про впровадження.

Цінність роботи полягає у тому, що теоретичні висновки виконаних досліджень доведено до рівня конкретних пропозицій, придатних для практичного використання при плануванні заходів контрольно-наглядової діяльності з охорони праці із застосуванням ризик-орієнтованого підходу.

Матеріали дисертаційної роботи використовувалися та використовуються:

- Державною службою України з питань праці для розгляду на засіданнях колегій, під час проведення конференцій, семінарів, нарад, оперативних засідань та інших заходів щодо підвищення ефективності здійснення заходів державного нагляду у сфері охорони праці;

- Головним управлінням Держпраці у Харківській області для вдосконалення наглядової діяльності у сфері охорони праці на підприємствах агропромислового комплексу області;

- Генеральним директором та службою охорони праці ПрАТ «Коростенський завод МДФ» для оцінки ризиків на підприємстві на основі очікуваного рівня шкоди нещасних випадків на виробництві та ймовірності їх виникнення, починаючи з 2017 року;

- Службою охорони праці ТОВ «Глобинський переробний завод» для оцінки ризиків у суб'єктів господарювання агропромислового комплексу на основі очікуваного рівня шкоди нещасних випадків на виробництві та ймовірності їх виникнення, а також визначення періодичності проведення службою охорони праці підприємства планових перевірок структурних

підрозділів в залежності від комбінації ймовірності виникнення у них непередбачуваних подій та наслідків шкоди від цих подій;

- керівництвом та посадовими особами ДП «Вигодське лісове господарство» для оцінки ризиків на підприємствах лісової галузі на основі очікуваного рівня школи нещасних випадків на виробництві та ймовірності їх виникнення.

6. Повнота викладу результатів

Дисертаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 155 найменувань та 4 додатків: містить 14 рисунків, 33 таблиці. Загальний обсяг роботи становить 204 сторінки, у тому числі 153 сторінки основного тексту.

За результатами виконаних досліджень опубліковано 15 статей (з них 8 – одноосібно) у наукових фахових виданнях України (з них 7 у виданнях, які включено до міжнародних наукометричних баз).

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота відповідає усім вимогам, які висуваються до кандидатських дисертацій, є завершеною науково-дослідницькою роботою в якій грамотно поставлені та обґрунтовані задачі роботи, вибрані методи теоретичних і експериментальних досліджень, одержані нові наукові результати, за отримання яких автор роботи Радіонов Микола Олександрович заслуговує здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю: 05.26.01 – охорона праці.

8. Зауваження до дисертації

1. У дисертаційній роботі не наведено інформації про існування методології прогнозування виробничого травматизму в інших галузях економіки України, наприклад гірничодобувній, вугільній тощо.

2. Проведений аналіз визначення впливу кількісних змін показників державного нагляду та рівня виробничого травматизму у 2008 – 2018 роках не враховує зниження абсолютної кількості піднаглядних суб'єктів

господарювання у зв'язку з подіями в АР Крим та у Луганській та Донецькій областях України.

3. Назву підрозділів 3.4, с. 120 та 4.2 с. 138, доцільно було б викласти в редакції – «Оцінення планування наглядової діяльності з використанням прогнозного оцінення виробничого травматизму» та «Оцінення ефективності від впровадження науково-практичних рекомендацій» відповідно.

4. У розділі 1 проведено деталізоване дослідження стану виробничого травматизму в Україні. Водночас, відсутнє порівняння розподілу нещасних випадків в АПК залежно від форми власності підприємств.

5. На с. 103 формула (3.1) не відповідає вимогам оформлення дисертаційних робіт.

6. У додатках до дисертації наведено додаток 1 «Акт перевірки суб'єкта господарювання (виробничого об'єкта)» с. 171, але посилання на нього в тексті відсутні.

Висновок

Дисертаційна робота є завершеною науково-дослідною роботою, в якій експериментально-аналітичні дослідження виконано на високому науковому рівні та доведено до логічного завершення – впроваджено в Державній службі України з питань праці та у суб'єктів господарювання агропромислового виробництва України, її структура і зміст відповідають вимогам ВАК України до кандидатських дисертацій та спеціальності 05.26.01 «Охорона праці». Зміст дисертації відповідає назві, посилання на матеріали попередніх досліджень вірні.

Основні результати дисертації опубліковані у 15 друкованих працях, обговорювалися та були схвалені на наукових семінарах і конференціях. Список використаних джерел оформлено згідно з чинними вимогами МОН України.

Викладені зауваження до дисертації та автореферату суттєво не впливають на якість дисертаційної роботи.

Враховуючи зазначене, вважаю, що дисертаційна робота Радіонова Миколи Олександровича на тему «Підвищення ефективності наглядової діяльності з охорони праці в агропромисловому комплексі України» є завершеною науковою працею, в якій викладено нові підходи вирішення актуальної наукової задачі щодо використання науково-методичних підходів до організації превентивної та контрольної-наглядової діяльності у сфері охорони праці з урахуванням управління та оцінювання ризиків виникнення нещасних випадків, що дозволяє заохотити роботодавців аграрного сектору України до створення безпечних і здорових умов праці, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю 05.26.01 – охорона праці (галузь знань 26 – цивільна безпека).

Офіційний опонент,
завідувач кафедри цивільної
та промислової безпеки
Національного авіаційного університету,
д.т.н., професор

В.А. Глива

